

Η θρησκευτική ουδετερότητα στο Σύνταγμα

/ [Γνώμες](#)

Του Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Κατ'αυτάς, ήλθε στό προσκήνιο, ώς μή ώφελε, ή έννοια τής ουδετεροθρησκείας. Είσηχθη στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 3 του Συντάγματος, ώς πρόταση στην άναθεώρηση του όλου άρθρου, τό όποίο, ώς γνωστόν, καθορίζει τίς σχέσεις Έκκλησίας καί Πολιτείας.

Όστόσο. ή έννοια, τής ουδετεροθρησκείας είναι μία άόριστη καί άσαφής έννοια, ή όποία στό διεθνές έκκλησιαστικό δίκαιο έχει ποικίλες έρμηνείες.

Ό όρος «θρησκευτική ουδετερότητα» ή «ουδετεροθρησκεία» έχει βαθειά την ρίζα του στον ταραγμένο 16ο αιώνα στην Εύρώπη, μέ τά γεγονότα τής Μεταρρύθμισης καί τούς θρησκευτικούς πολέμους. Τό ιδεολογικό αυτό μόρφωμα είναι γέννημα τής άπολυτοποίησης του όρθου λόγου καί του δόγματος Deus Greator, sed non Gubernator, παραποιήσεις του χριστιανισμού.

Στό βάθος κρύβεται μία πεπλανημένη αντίληψη για λύτρωση από τόν «σκοταδισμό τῆς θρησκείας», δηλαδή ἀθεϊσμός.

Ὁ Διαφωτισμός, στή συνέχεια, τόν 18ο αἰῶνα, φάνηκε ὡς πανάκεια γιά τήν εἰρήνευση τῶν κοινωνιῶν, χωρίς βέβαια νά ἐπιλύσει τά βασικά ὄντολογικά προβλήματα τοῦ ἀνθρώπινου βίου.

Μερικά κράτη υἱοθέτησαν τόν ὅρο οὐδετεροθρησκεία γιά νά σταματήσουν οἱ διενέξεις καί ἀντιπαραθέσεις τῆς διχασμένης χριστιανωσύνης κυρίως μεταξύ Καθολικισμοῦ καί Προτεστантиσμοῦ.

Ἰδίως τό πολίτευμα τῶν ΗΠΑ χρησιμοποίησε τά μέγιστα τήν οὐδετεροθρησκεία γιά νά ἐξασφαλίσει τήν ἀμεροληψία του ἔναντι τῶν πολυαρίθμων θρησκευμάτων καί αἱρέσεων πού ἐμφανίστηκαν στή χώρα.

Ἀλλά γεννᾶται τό εὐλογο ἐρώτημα: Στήν δική μας χώρα πρός τί ἡ υἱοθέτηση τῆς οὐδετεροθρησκείας, ἐνός ξένου δηλαδή προτάγματος στό Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος;

Εἶχαμε στόν ἑλλαδικό χῶρο θρησκευτικούς πολέμους; Ὑφίσταται στενός ἐναγκαλισμός Ἐκκλησίας καί Κράτους; Δέν ἀσκεῖ τήν νομοθετική, ἐκτελεστική καί δικαστική λειτουργία τό Κράτος μέ τά θεσμικά ὄργανά του; (Πρόεδρος Δημοκρατίας-Βουλή-Κυβέρνηση-Δικαστήρια).

Ἐπειτα τί προσθέτει ἡ ρήτρα τῆς οὐδετεροθρησκείας, ἂν προσθέτει, τήν στιγμή πού ὑπάρχει τό ἄρθρο 13 τοῦ Συντάγματος, τό ὁποῖο κατοχυρώνει πληρέστατα τό δικαίωμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας μέ ὅλα τά θετικά ἐπακόλουθα τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ;

Ἄλλωστε δέν θα μποροῦσε νά εἶναι καί διαφορετικά ἀφοῦ ἡ ἐθνική ἔννομη τάξη ἔχει ἄρρηκτο σύνδεσμο μέ τήν Εὐρωπαϊκή Σύμβαση Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων καί εἰδικότερα, μέ τό ὅλο περιεχόμενο τοῦ ἁρθρου 9 καί τήν νομολογία τοῦ ἀντίστοιχου Δικαστηρίου τοῦ Στρασβούργου.

Ἐξ ἄλλου, αἰείποτε ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία σέβεται τά ἀνθρώπινα , ἀτομικά δικαιώματα καί διδάσκει παγίως ὅτι « ὅπου ἡ τῆς πίστεως εὐγένεια, οὐδεὶς βάρβαρος, οὐδεὶς Ἕλλην, οὐδεὶς ξένος, οὐδεὶς πολίτης, ἀλλ' εἰς μίαν ἅπαντες ἀξιώματος ἀναβαίνουνσιν ὑπεροχήν»(Ἰω. Χρυσοστόμου PG. 60,406). Στό ἰσχύον Σύνταγμα θετικότερα συνυπάρχουν τά ἄρθρα 3 καί 13 καί οὐδόλως διαταράσσει τό ἓνα τό ἄλλο.

Ἡ ἀοριστολογία τῆς ρήτηρας αὐτῆς φέρει συνάμα καί ἕναν ἄλλο προβληματισμό.

Τίθεται τό μεῖζον ἐρώτημα: Γνωρίζουμε, μέ συγκεκριμένη ἐπάρκεια, τό σκεπτικό τοῦ συνταγματικοῦ νομοθέτη, τό βούλημα, καθορίζον σαφέστατα τήν ἔννοια, τό περιεχόμενο, τήν αἰτία καί τόν σκοπό τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ρήτηρας αὐτῆς στό ὑπό ἀναθεώρηση Σύνταγμα; Ποιό εἶναι τό back-ground, καί ποιός θά τό ἐρμηνεύσει;

Θά προσθέσουμε στά ἐκάστοτε Δικαστήρια τήν ἐπίλυση τῶν διαφορῶν πού θα προκύψουν καί ἀντί τῆς συνοχῆς καί ἡρεμίας τῆς κοινωνίας θά ἐπικρατεῖ ἡ ἀβεβαιότητα καί ἡ ἀστάθεια μέχρι τήν ἐκδοση τῆς δικαστικῆς ἀπόφασης;

Ἀκόμη μία σειρά ζητημάτων, ὡς ἐορτολόγιο, ἐπίσημες ἀργίες καί τελετές, ἱερά σύμβολα, καί ἄλλες θρησκευτικές ἐκδηλώσεις, πῶς θά ἀντιμετωπισθοῦν ὅλα αὐτά μέ τήν ἐφαρμογή τῆς οὐδετεροθρησκείας;

Τά ζητήματα αὐτά δέν εἶναι οὐδόλως δευτερεύουσας σημασίας γιά τόν ἐλληνικό λαό πού στήν συντριπτική πλειοψηφία του ἀποδέχεται τήν ὀρθόδοξη χριστιανική διδασκαλία.

Γι' αὐτό καί προχειρότητα στόν ὑπέρτατο νόμο δέν συγχωρεῖται. Ἰσχύει ἐν προκειμένῳ ὁ βιβλικός λόγος κατ' ἀναλογίαν, «ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καί ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι, ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ καί ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἐκάστῳ ὡς τό ἔργον ἔσται αὐτοῦ».(Ἀποκ.22,11-12).

Στό σημεῖο αὐτό ἀξίζει νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι ἡ ρήτρα αὐτή δέν ἔχει καί γιά ἕνα ἀκόμη λόγο, θέση στό ἄρθρο 3 καί μάλιστα ἐμφαντικά ὡς πρώτη παράγραφος. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἔρχεται σέ εὐθεία ἀντίφαση μέ τό ἀμέσως παρακάτω κείμενο, τό ὁποῖο ὁμιλεῖ γιά «ἐπικρατοῦσα θρησκεία στήν Ἑλλάδα, τήν Ὄρθοδοξη Ἐκκλησία».

Δηλαδή, ἀπό τό ἕνα μέρος οὐδετεροθρησκεία καί ἀπό τό ἄλλο ἐπικρατοῦσα θρησκεία, ἡ Ὄρθοδοξη Ἐκκλησία. Ἐξαρτᾶται βεβαίως ποία ἐρμηνεία δίδεται ἐκάστοτε στόν ὅρο «ἐπικρατοῦσα θρησκεία» πού ἔχει καί διαπιστωτικό καί κανονιστικό χαρακτήρα.

Ὅπως ἐπίσης ἀπαράδεκτη κρίνεται ἡ ἀπάλειψη τῆς λέξεως «Ἀνατολικῆς» Ὄρθόδοξης Ἐκκλησίας, τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ὡς καί ἡ ἐν συνεχείᾳ ἡ φράση, «ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, πού γνωρίζει κεφαλή της τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό».

Ἐν προκειμένῳ δημιουργεῖται σύγχυση καί ἀκόμη περισσότερη ἀοριστολογία, καθ'ὅτι ἔχει πάντοτε σημασία ἡ ἀκρίβεια τῆς ὀρολογίας καί μάλιστα σέ νομικά κείμενα ὡς καί ἡ ἀντίστοιχη θεολογική καί ἐκκλησιολογική. Ποιανοῦ εἶναι ἡ Ὄρθοδοξη Ἐκκλησία; Δέν εἶναι τοῦ Χριστοῦ; Τί μᾶς φοβίζει ἡ ἐπὶ κλήση τοῦ θεοῦ

Όνόματος;

Τί ἐμποδίζει νά ἀναγράφεται τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ; Γιατί ἄραγε αὐτός ὁ ἐξοβελισμός τοῦ Χριστοῦ, ὑπενθυμίζοντας ἐν προκειμένῳ τήν γνωστή φράση τῶν Γαδαρηνῶν τοῦ Εὐαγγελίου: «Καί ἦρξαντο παρακαλεῖν (τόν Χριστόν) ἀπελθεῖν ἀπό τῶν ὁρίων αὐτῶν»(Μαρκ. 5,17).

*

Γιά νά γίνει ὁμῶς κατανοητό αὐτό χρειάζεται μία ὁλόκληρη παιδεία μέ τήν εὐρύτερη ἔννοια τοῦ ὅρου. Παιδεία στό τί εἶναι τελικά Ἑκκλησία; Καθ' ὅτι ἐπικρατεῖ ἄγνοια ἢ ἡμιμάθεια. Ἐχουμε ἕνα σοβαρό ἔλλειμμα ἐκκλησιολογίας.

Ὅμιλουν πολλοί περί Ἑκκλησίας χωρίς γνώση γιά τήν φύση, τήν οὐσία, καί τό περιεχόμενό της. Αὐτός εἶναι στό βάθος ὁ λόγος καί ἡ αἰτία τῶν ἀντιεκκλησιαστικῶν ἀπόψεων, τοῦ ἀρνητισμοῦ γιά τήν Ἑκκλησία, τῆς παρεξηγημένης εἰκόνας της καί τοῦ λόγου της.

Θεωροῦν πολλοί ὅτι Ἑκκλησία εἶναι μία καλή ἔστω ΜΚΟ, ἕνα σωματεῖο, ἕνα σύστημα πού φτιάχνει ὁπαδούς. Γι'αὐτό φθάνουν ἄλλοι νά διαχωρίζουν Χριστό καί Ἑκκλησία καί ἄλλοι νά θέλουν, νά «ἐπιδιορθώσουν» καί «σώσουν» τήν Ἑκκλησία.

Βέβαια εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ Ἑκκλησία ὡς θεοῖδρυτο καθίδρυμα καί μυστήριό μέ τήν θεολογική ἔννοια τοῦ ὅρου, ὡς «σῶμα» καί «πλήρωμα» Χριστοῦ θά συνεχίζει νά συναντᾷ στά πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων τήν ἀρνηση καί τήν περιφρόνηση, ἀλλά συνάμα καί τήν κατάφαση καί βίωση τοῦ μυστηρίου αὐτῆς, τῆς ἄλλης πραγματικότητος.

Καί φυσικά ἡ Ἑκκλησία διά μέσου τῶν αἰώνων θά πορεύεται καί θά ἀναγεννᾷ τόν κόσμον «οὐ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου μεταβαλλομένης, ἀλλά τῆς κακίας ἐλαυνομένης».

*

Ἀπό τά παραπάνω καθίσταται ἐνεργέστατα ὅτι ἡ μεταφύτευση μιᾶς ὀθνείας ρήτρης γιά τήν ἐλληνική ἱστορία καί τήν πραγματικότητα ὁμοιάζει ὡς φύτευμα σέ ἄγονη γῆ. Τοῦτος ὁ τόπος αἰείποτε στηρίζεται στήν ἐλληνορθόδοξη πίστη. Ἐτσι προχώρησε καί μεγαλούργησε.

Εἰδικῶς δέ, τό ὀρθῶς διατυπωμένο καί ἐν ἰσχύει ἄρθρο 3 τοῦ Συντάγματος 1975 δέν εἶναι ἀπλῶς ἕνα νομικό κείμενο, ἀλλά ἕνα μνημειῶδες ρῆμα, ἐμβληματικό τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους καί τῆς μακραίωνης ἱστορίας του.

Ἡ Ὁρθοδοξία καί περαιτέρω ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέ τήν οὐδετεροθησκεία δέν φοβᾶται, οὔτε μειώνεται, οὔτε ἔχει ἀνάγκη ἐξωτερικοῦ γοήτρου.

Ἡ Πολιτεία μέ μία τέτοια υἱοθέτηση, τῆς οὐδετεροθησκείας, δηλαδή ἀποστασιοποιημένη ἀπό τίς προγονικές ρίζες της, θά πορεύεται συνεχῶς, μέ ἀντιφάσεις , μέ ἐγκλωβισμούς σέ ἰδεολογικά μορφώματα, σέ παρακμιακές ἠθικές καταστάσεις, τελικά σέ βλάβη τοῦ συνόλου τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας.

Ἡ Πολιτεία ἔχει ἀνάγκη τήν Ἐκκλησία καί ὄχι ἀντιθέτως. Γιά νά μιλήσουμε ἐνδοκοσμικῶς αὐτό ἀπαιτεῖ τό ἐθνικό συμφέρον , ὁ ρεαλισμός γιά τήν συντήρηση τῆς ὑπόστασης τοῦ Ἕθνους μέσα στή δίνη τῆς συνεχῶς αὐξανόμενης παγκοσμιοποίησης καί ἀστάθειας λαῶν καί κρατῶν ἢ μή καταγραφή τῆς ρήτηρας αὐτῆς.

Κοντολογίς, μέ τήν ψυχροσύνηση τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, δέν συνάδει ἡ οὐδετεροθησκεία οὔτε καί ἐπικροτεῖται.

Ἐν τέλει, ἄραγε, ἔχουμε σκεφθεῖ ἐκείνους, τούς πρώτους συντάκτες τῶν Συνταγμάτων τῆς Ἑλλάδος ἀμέσως μετά τήν ἀνεξαρτησία τοῦ Ἕθνους μέ ποῖο πνεῦμα διετύπωσαν τά νομοθετικά ἐκεῖνα κείμενα;

Ὑπάρχει σήμερα, αὕτη ἡ σοφία τους γιά τήν ὀρθοδοξία καί τόν ἐλληνισμό; Αὐτό ὁμως εἶναι θέμα πρωτίστως συνείδησης.